

Programma Duurzaamheid 2020-2022

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING	2
1.1	CONTEXT	2
1.2	WERKEN IN EEN PROGRAMMA	3
1.3	VISIE DUURZAAMHEID	4
1.4	ROLLEN	4
1.5	GEBIEDS- EN WIJGERICHTE AANPAK	5
1.6	KRUISBESTUIVING	5
1.7	BOODSCHAP EN DOELGROEP	5
1.8	ROL VAN INWONERS EN ONDERNEMERS	6
1.9	RELATIE GEMEENTELIJK BELEID	6
1.10	UITWERKING	6
2.	PROGRAMMALIJN: EEN KLIMAATNEUTRALE GEMEENTE	7
2.1	MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	7
2.2	AMBITIE EN VISIE	7
2.3	STRATEGIE	7
2.4	DOELSTELLINGEN	8
2.5	PROJECTEN EN INSPANNINGEN	9
3.	PROGRAMMALIJN: KLIMAATBESTENDIGE GEMEENTE	12
3.1	MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	12
3.2	AMBITIE EN VISIE	12
3.3	STRATEGIE	12
3.4	DOELSTELLING	14
3.5	PROJECTEN EN INSPANNINGEN	14
4.	PROGRAMMALIJN: CIRCULAIRE GEMEENTE	16
4.1	MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	16
4.2	AMBITIE EN VISIE	16
4.3	STRATEGIE	17
4.4	DOELSTELLING	17
4.5	PROJECTEN EN INSPANNINGEN	18
5.	PROGRAMMALIJN: GROENE GEMEENTE (DELTAPLAN BIODIVERSITEIT)	19
5.1	MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE	19
5.2	AMBITIE EN VISIE	19
5.3	STRATEGIE	20
5.4	DOELSTELLING	20
5.5	PROJECTEN EN INSPANNINGEN	21
6.	ORGANISATIE EN MONITORING	22
6.1	MONITORING EN RAPPORTAGE	22
7.	COMMUNICATIE	24
8.	FINANCIËN	25
9.	BIJLAGEN	26
I.	BEGRIPPENLIJST	26
II.	PROJECTEN PROGRAMMA DUURZAAMHEID 2020 – 2022	26

1 Inleiding

Nederland staat voor een aantal grote opgaven. De energietransitie is in onze gemeente al goed zichtbaar. Er worden grote stappen gezet in CO₂-neutrale opwek. Maar er liggen ook opgaven als het gaat over klimaatverandering, circulaire economie en biodiversiteit. Met het programma Duurzaamheid stelt het college u voor, hoe we nog beter kunnen bijdragen aan een duurzame samenleving. Niet voor niets zien we duurzaamheid als een leidend en verbindend principe voor ons handelen.

Door de uitvoering van het programma Duurzaamheid gaan we verdere klimaatverandering tegen, en werken we aan de gevolgen van klimaatverandering. Verder zetten we stappen in de transitie van een lineaire naar een circulaire economie, en dragen we bij aan het verbeteren van de biodiversiteit.

Het programma Duurzaamheid is een uitwerking van het coalitieakkoord. Het is de wens van het college en de raad om een visie met plan van aanpak op te stellen voor duurzaamheid, biodiversiteit en de energietransitie. Het programma Duurzaamheid is een van de activiteiten uit het Programma Leefbaarheid, Cluster Milieu van de Begroting 2020-2023. Het Deltaplan Biodiversiteit is nog in ontwikkeling en heeft een andere planning. Eind maart 2020 wordt het concept Deltaplan Biodiversiteit met de raad besproken. Na vaststelling door de raad wordt het deltaplan uiteindelijk een integraal onderdeel van dit programma.

Het programma loopt tot en met de huidige collegeperiode. Duidelijk is dat we met het programma werken aan een aantal grote opgaven en uitdagingen. Oplossingen hebben vaak een lange looptijd en eindigen niet aan het einde van de huidige collegeperiode. Aan het einde van deze college periode gaan we de gekozen werkwijze met dit programma evalueren.

1.1 Context

De maatschappelijke opgaven spelen zowel lokaal, nationaal als wereldwijd. Daarom zijn er op verschillende niveaus kaders en afspraken gemaakt. Vaak krijgen deze kaders en afspraken op lokaal en regionaal niveau een concrete uitwerking. Hieronder staat een aantal van deze kaders en afspraken.

Klimaatakkoord van Parijs (Verenigde Naties)

Eind 2015 is het VN-Klimaatakkoord van Parijs vastgesteld. Daarmee hebben de Europese Unie (EU) en Nederland zich gecommitteerd aan het beperken van de mondiale temperatuurstijging. Afgesproken is dat de EU in 2030 minimaal 40% minder CO₂ uitstoot ten opzichte van 1990.

Sustainable Development Goals (SDG's)

Eind 2015 hebben de Verenigde Naties een nieuwe wereldwijde agenda aangenomen. 17 Sustainable Development Goals (SDG's) staan centraal. Deze SDG's hebben aandacht voor bijvoorbeeld armoede, mensenrechten, economische groei, vrede en veiligheid en klimaat. Het Rijk vertaalt de SDG's naar nationaal beleid.

Nationaal Klimaatakkoord

Het Rijk heeft de Europese doelstellingen vertaald naar een nationaal Klimaatakkoord. Dit akkoord is door de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties gesloten. Op 28 juni 2019 is het akkoord gepresenteerd. De Tweede en Eerste Kamer hebben het nationaal Klimaatakkoord vastgesteld. Eind november 2019 heeft de VNG (gemeenten) bijna unaniem ingestemd met het nationaal Klimaatakkoord. Ook IPO (provincies) en UVW (waterschappen) scharen zich achter het klimaatakkoord. In het akkoord staan meer dan 600 maatregelen om de uitstoot van broeikassen tegen te gaan.

Regionale Energie Strategie

De Regionale Energiestrategie (RES) is een afspraak uit het Klimaatakkoord. De RES beschrijft hoe we tot het jaar 2030 de opgaven van 'duurzame elektriciteit opwek' en 'aardgasvrij maken van de gebouwde

omgeving' uitwerken. Een concept RES Noord-Holland Noord wordt in juni 2020 aangeboden aan het Rijk. Het officiële bod wordt in maart 2021 gedaan.

Transitievisie Warmte

Iedere gemeente gaat een Transitievisie Warmte maken. Hierin legt de gemeente vast wanneer welke wijk een alternatief voor aardgas krijgt. In de visie staan voorstellen voor duurzaam aardgasvrij verwarmen en koken. De visie moet eind 2021 klaar zijn. De levering van aardgas stopt niet alleen in woningen, maar ook in bedrijfspanden.

Interbestuurlijk Programma

Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen werken samen in het interbestuurlijk programma. 'Samen aan de slag voor het klimaat' en 'Naar een vitaal platteland' zijn 2 van de 10 opgaven uit dit programma.

Nationale Omgevingsvisie

Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft het Rijk haar kijk op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De prioriteiten uit de NOVI raken het programma Duurzaamheid in de volle breedte. Andere ruimtelijke kaders zijn de provinciale omgevingsvisie NH2050 en de omgevingsvisie Hollands Kroon.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie is een gezamenlijk nationaal plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk met concrete acties en doelen voor de verantwoordelijke overheden. Alle overheden moeten ruimtelijke adaptatie uiterlijk in 2020 in hun beleid verankeren en gezamenlijk aan de slag gaan.

Rijksnatuurvisie

Het nationale natuurbeleid staat in de Rijksnatuurvisie 2014 'Natuurlijk verder'. Het beleid richt zich op het behoud en versterken van de Nederlandse natuur. Daarnaast richt het zich op het behoud van biodiversiteit.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn hiervoor verantwoordelijk. Deze gebieden hebben een andere status dan de Europese Natura 2000 gebieden.

Rijksprogramma Circulaire Economie

Het Rijk wil onze economie ombuigen naar een duurzame en volledig circulaire economie in 2050. Daarvoor zijn 5 transitieagenda's opgesteld. Die zijn vertaald naar het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019 – 2023.

1.2 Werken in een programma

We kiezen voor een doelgerichte, planmatige en integrale aanpak met een programma. De omvang van deze opgaven, de ambities op langere termijn en de impact op onze inwoners, ondernemers en eigen organisatie vragen om uitvoering in een programma. Daarnaast volgen ontwikkelingen in bijvoorbeeld techniek, betaalbaarheid en wet- en regelgeving elkaar snel op. Verder lopen er vele projecten en activiteiten: nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal. Tegelijkertijd kent de besluitvorming vaak een politiek karakter.

Met deze aanpak kiezen wij voor een integrale benadering. We brengen focus aan, creëren eigenaarschap en brengen belangen bij elkaar. Daarbij is er ook oog voor de afzonderlijke belangen van stakeholders. Wij

gaan voor overzicht en samenhang tussen doelen, projecten en activiteiten. Dat doen wij planmatig, samen met anderen en doel- en resultaatgericht. Wij gaan voor samenhang in oplossingen en uitvoering binnen en tussen verschillende opgaven. Met een flexibele aanpak kunnen wij inspelen op de actualiteit.

1.3 Visie Duurzaamheid

Hollands Kroon werkt aan een duurzame samenleving en leefomgeving. In de gemeente Hollands Kroon is de basishouding: denken en doen aan duurzaamheid. Het is een integraal uitgangspunt van het gemeentelijk beleid en bedrijfsvoering. Het gaat om duurzame ontwikkeling waarbij we rekening houden met de gevolgen van ons handelen voor toekomstige generaties. Duurzaamheid is een leidend en een verbindend principe. Haalbaar en betaalbaar is ook een uitgangspunt. Gemeente Hollands Kroon heeft een voorbeeldfunctie. Met dit programma leveren we een bijdragen aan de volgende onderdelen en ambities van duurzaamheid. Deze komen voort uit het Nationaal Klimaatakkoord, het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie en het programma Nederland Circulair 2050.

ENERGIETRANSITIE

Het gaat om een energieneutrale energievoorziening. Rijk en decentrale overheden streven gezamenlijk de doelstelling na om te komen tot 49% CO₂-reductie in 2030 (ten opzichte van 1990).

KLIMAATADAPTATIE

Hollands Kroon voegt zich naar de (versnelde) klimaatverandering zodat schade door weersomstandigheden beperkt wordt. In 2050 is Hollands Kroon klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Daarvoor wordt vanaf 2020 klimaatbestendig gehandeld.

CIRCULAIRE ECONOMIE

De afvalstoffen van vandaag zijn de grondstoffen van morgen. Het gaat om kringlopen van afvalstoffen. Dat vraagt om een andere manier van denken en bedrijfsvoeren. De transitieagenda's circulaire economie worden uitgevoerd om te komen tot een circulaire regio in 2050.

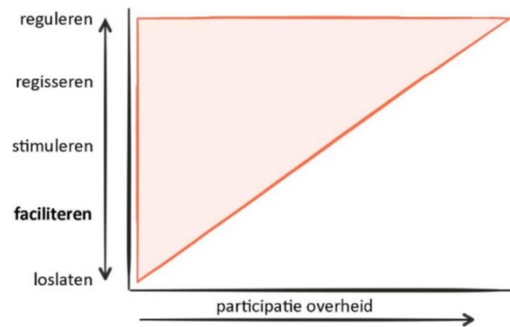
BIODIVERSITEIT

Het gaat over de verscheidenheid aan planten, dieren en micro-organismen en de samenhang. Het Rijksbeleid is gericht op het herstel en behoud van de Nederlandse natuur.

1.4 Rollen

De gemeente heeft verschillende rollen. We stellen beleid en doelen vast. Vaak doen wij dat samen met anderen. Ook verlenen wij vergunningen en zijn wij handhaver. In andere gevallen zijn wij subsidieverlener of informeren wij. Hieronder staat een overzicht van rollen die wij kunnen inzetten, gebaseerd op de participatietrap van de Raad voor Openbaar Bestuur¹.

¹ <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/63034/loslaten-in-vertrouwen.pdf>

Rol	In de praktijk	Middel
Loslaten	Wij bieden ruimte voor markt- en maatschappelijke sturing. Wij nemen geen initiatief. Dit houdt niet in dat wij geen bemoeienis nemen in het initiatief.	• Communicatie • Kennis en kunde • Partnerschap
Faciliteren	Wij ontwerpen de kaders en ondersteunen waar nodig in de uitvoering. Initiatiefnemers kunnen gebruiken maken van onze expertise en communicatie middelen.	• Kennis en kunde • Meedenken • Ruimte • Communicatie
Stimuleren	Wij hebben een direct belang bij het initiatief, en geven (financiële) incentives om aan te jagen.	• Cofinanciering • Subsidie • Ruimte • Communicatie
Regisseren	Wij wenden onze invloed aan wat er moet gebeuren en pakken de regie. Wij treden op als verbinder tussen verschillende partijen en coördineren belangen.	• (Proces)begeleiding • Loketten • Toezicht en monitoring
Reguleren	Wij hebben een wet- en regelgevende rol. We maken afspraken en handhaven deze ook.	• Bestemmingsplannen • Lokale wet- en regelgeving • Handhaving • Vergunningen

1.5 Gebieds- en wijkgerichte aanpak

De energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en het herstel van biodiversiteit komen samen op gebiedsniveau. Dat gebeurt regionaal, gemeente breed, in dorpen, wijken of op straatniveau. Afhankelijk van het onderwerp kiezen we een van deze schaalniveaus. En werken we aan integrale oplossingen. Wij gaan voor een gebieds- en wijkgerichte aanpak.

1.6 Kruisbestuiving

De energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en het herstel van biodiversiteit kunnen elkaar versterken. Zo dragen investeringen in een duurzaam energiesysteem bij aan een circulaire economie. En levert een groen dak biodiversiteit, een opslag voor water en energiebesparing op. Tot slot leggen wij daar waar mogelijk en nodig de verbinding met de programma's uit de programmabegroting. Want wij zien hier juist ook kansen voor economie en werkgelegenheid. Dat geldt ook voor inwoners met een smalle beurs. Er is ook een relatie met onderwijs en arbeidsmarkt.

1.7 Boodschap en doelgroep

Grote veranderingen roepen emoties op. Maatschappelijke, ruimtelijke en economische veranderingen vragen iets van inwoners, bedrijven en betrokken organisaties. Sommigen zijn enthousiast over het

verduurzamen van hun huis of kantoor. Anderen zijn verdrietig door de achteruitgang van biodiversiteit of boos over de kosten van verduurzamen. Weer anderen raken verlamd door de grootte van de opgave. Wij hebben aandacht voor deze emoties. Duurzaamheid is niet alleen maar leuk en makkelijk. Dat betekent luisteren, aansluiten op de taal van de doelgroep en een eerlijke en duidelijke boodschap. Ook betekent het werken aan projecten en activiteiten die aansluiten op het belevingsniveau van de doelgroep.

De pijlers van dit programma hebben een eigen doelgroep en dynamiek. Het is van belang dat we gezamenlijk een bijdrage leveren aan een duurzaam Hollands Kroon. We stellen de volgende doelgroepen centraal: inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties, landbouw en eigen organisatie.

1.8 Rol van inwoners en ondernemers

De transitie naar een duurzame samenleving heeft impact. Naast een eerlijke boodschap, laten we ruimte voor inwoners en (agrarische) ondernemers om actief deel te nemen. Zo staan we klaar om lokale energiecoöperaties in dorpen en wijken te helpen. En zien wij een belangrijke rol voor inwoners en ondernemers in het verduurzamen van hun huis, straat, dorp, bedrijf en leefomgeving. Wij bieden waar mogelijk ruimte voor eigen initiatief.

Samenwerken voor het klimaat! Klimaatmitigatie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Samenwerking met partners is essentieel, met onze inwoners, met maatschappelijke organisaties, met bedrijven, met kennisinstellingen en met overheden. Gelukkig zijn er steeds vaker inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties die een bijdrage willen leveren. Hoe kunnen we anderen helpen bij te dragen aan de oplossing voor de maatschappelijke opgaven? Dat vraagt om steeds weer naar onze eigen rol te kijken.

1.9 Relatie gemeentelijk beleid

De omgevingsvisie Hollands Kroon is een integrale visie en een helder fundament voor het beleid van Hollands Kroon en de uitvoering ervan voor de periode tot 2030. Het betreft naast ruimtelijke ordening ook onderwerpen als veiligheid, economische en technologische ontwikkelingen, natuur, milieu en bereikbaarheid. Ruimtelijke gevolgen van de Regionale Energiestrategie en de Transitievisie Warmte krijgen waar nodig een plek in de omgevingsvisie.

1.10 Uitwerking

Met dit programma werken we aan een duurzame samenleving en leefomgeving. We werken uiteindelijk aan 4 programmalijnen die bijdragen aan de hiervoor genoemde ambities:

1. Klimaatneutrale gemeente
2. Klimaatbestendige gemeente
3. Circulaire gemeente
4. Groene gemeente (Deltaplan Biodiversiteit)

Iedere programmalijn kent dezelfde opbouw. We beschrijven de maatschappelijke opgave, ambitie en visie, doelstellingen en projecten/inspanningen. De programmalijn Groene gemeente wordt nader uitgewerkt in het Deltaplan Biodiversiteit en wordt op een later moment voorgelegd voor besluitvorming aan de raad.

2. Programmalijs: Een klimaatneutrale gemeente

2.1 Maatschappelijke opgave

Onze energievoorziening gaat flink veranderen. Vaak gebruiken wij nu nog fossiele brandstoffen zoals olie, aardgas of steenkolen. Wij gaan af van het aardgas! Wij gaan over naar duurzame bronnen zoals zonnestroom, windenergie en geothermie. Dat is nodig om de CO₂-uitstoot flink te verlagen. Daarom moeten wij nadenken over andere manieren van energie opwekken. En wij moeten nadenken over andere manieren van verwarmen. Deze transitie heeft impact op inwoners, agrariërs, ondernemers. Het vraagt een grote inspanning van alle betrokkenen. De invoering van de Omgevingswet biedt de gemeenschap instrumenten om samen tot keuzes te komen.

Bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden hebben in Nederland afspraken gemaakt om de CO₂ uitstoot te verminderen. Deze zijn opgenomen in het Klimaatakkoord. De doelstelling uit dit akkoord is dat we tussen nu en 2030 de uitstoot van CO₂ met 49% hebben verminderd ten opzichte van 1990. Het uiteindelijke doel is dat Nederland in 2050 energieneutraal is.

2.2 Ambitie en visie

Onze stip op de horizon is dat Hollands Kroon in 2050 klimaatneutraal is. We willen een klimaat neutrale energie- en warmtevoorziening. De energievraag van huishoudens, bedrijven en instellingen wordt duurzaam opgewekt. Dat gebeurt zoveel als mogelijk binnen de regio. De energietransitie vraagt betrokkenheid en verantwoordelijkheid van iedereen. Alleen samen kunnen wij deze ambitie waarmaken. We gaan voor een duurzame energievoorziening die betrouwbaar én veilig is. De warmtetransitie moet voor iedereen haalbaar en betaalbaar blijven. Huishoudens en bedrijven moeten de kosten kunnen dragen. De lasten worden op een rechtvaardige wijze verdeeld. De energietransitie krijgt vorm met aandacht voor het landschap en met begrip voor de overlast die veel inwoners nu al ervaren. Om die reden kiest gemeente Hollands Kroon ervoor om volledig in te zetten op zon op dak en wordt agrarische grond buiten beschouwing gehouden waar het gaat om zonneparken.

Hollands Kroon levert nu al een grote bijdrage aan duurzaam opgewekte energie. Zo staat bijvoorbeeld het grootste Nederlandse windpark op land in onze gemeente. Qua opwek van duurzame energie zijn wij een van de koplopers in Nederland. Zo wekken we na de realisatie van het Windpark Wieringermeer in Noord-Holland Noord bijna 1,2 Terawattuur (TWh)² op. Ongeveer 1 TWh hiervan gebeurt in Hollands Kroon. Dat maakt dat Hollands Kroon zich kan ontwikkelen tot centrumgemeente voor duurzame energie.

2.3 Strategie

Slimme energie is de toekomst. Daarom kijken wij verder dan alleen zon- of windenergie. Wij spelen in op de kansen die bijvoorbeeld waterstof biedt. Wij maken inzichtelijk welke vormen van (alternatieve) energie een bijdrage kunnen leveren in onze energiemix. De bijdrage die wij als gemeente doen in het energievraagstuk leggen we vast in een Regionale Energiestrategie. Samen met inwoners, organisaties en andere overheden komen we tot een gedragen bod.

Om in 2050 als land energieneutraal te zijn, gaan we naar andere manieren van gebruik en opwek. Ons uitgangspunt hierbij is de Trias Energetica³. Dit is een stappenplan dat is ontwikkeld door de TU Delft, en geldt als onze leidraad.

De eerste stap in de Trias Energetica is het verbruik van energie verminderen. Door energiebesparing wordt de vraag naar (fossiele)energiebronnen minder. Dit kunnen we bereiken door het isoleren van gebouwen. Bewustwording omtrent isolatie en ventilatie is in onze optiek de eerste stap.

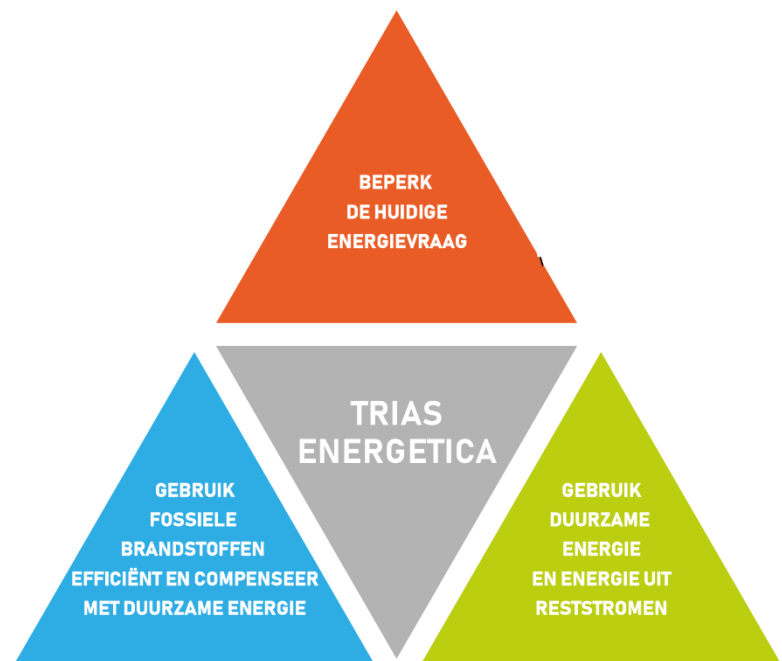
² <https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek+nieuw/analysekaarten+factsheets/default.aspx>

³ <https://ocw.tudelft.nl/course-lectures/5-1-2-sustainable-housing-management-principles/>

We geven zelf ook het goede voorbeeld, daarom verduurzamen we ons eigen vastgoed. Besparing gaat ook om het slim inregelen van systemen.

De tweede stap is het gebruik van duurzame energiebronnen. Als we kijken naar de innovaties, groeit de vraag naar elektriciteit en daalt de vraag naar fossiele brandstoffen. Duurzame energiebronnen die hiervoor ingezet kunnen worden zijn zon, wind of water. Om warmte duurzaam te organiseren, kan ook gekeken worden naar reststromen. Dit is bijvoorbeeld warmte die gewonnen wordt uit de (nabije) industrie. Warmtebronnen worden op wijk- en dorpsniveau inzichtelijk in een Transitievisie Warmte.

De derde en minst duurzame stap is het efficiënt omgaan met fossiele brandstoffen. Als de vorige stappen doorlopen zijn, en er toch gebruik gemaakt moet worden van eindige energiebronnen, is het zaak zo efficiënt mogelijk om te gaan met deze bronnen.

2.4 Doelstellingen

2.5 Projecten en inspanningen

In de uitwerking van deze programmalijn kiezen we voor de onderverdeling van de sectortafels van het Klimaatakkoord. In dit programma ligt de focus op de sectoren Gebouwde omgeving en Elektriciteit. Onze projecten en activiteiten liggen voor een groot deel binnen deze sectortafels. Mobiliteit is een kleiner onderdeel van dit programma. Onze invloed op duurzame mobiliteit is beperkter dan op andere onderdelen. Toch zien we zeker aanknopingspunten. Juist op het snijvlak met bereikbaarheid en leefbaarheid. Ook Landbouw en grondgebruik en Industrie zijn een kleiner onderdeel in dit programma.

Sectortafel Gebouwde Omgeving

Aardgasvrij Hollands Kroon

In het klimaatakkoord worden gemeenten benoemd als de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. In samenspraak met eigenaren van vastgoed, bewoners, netbeheerders en medeoverheden leveren we eind 2021 een Transitievisie Warmte op. Deze visie geeft een richting in de aanpak en bevat per wijk uit onze gemeente een stappenplan die alle partijen houvast bieden. De Transitievisie Warmte is een kernproject in het programma Duurzaamheid.

De Rijksoverheid ondersteunt ons door het aanbieden van een leidraad. Deze leidraad bestaat uit een technisch-economische analyse, die de maatschappelijke- en gebruikerskosten van verschillende warmteopties in een buurt weergeeft. De Rijksoverheid verwacht de definitieve leidraad in de lente van 2020 te kunnen presenteren.

Op basis van deze leidraad gaan wij het gesprek aan met verschillende partijen om tot een maatschappelijk gedragen visie te komen om in 2050 over een aardgasvrije gebouwde omgeving te beschikken. Dit zijn bijvoorbeeld woningcorporaties, ECW, Liander en (vertegenwoordigers van) bedrijven en inwoners. Belangrijke vraag is wie welke rol krijgt in het proces. Woningbouwvereniging Beter Wonen, woningstichting Anna Paulowna en Wooncompagnie hebben de nu ambitie om de woningvoorraad gemiddeld op energielabel B te krijgen.

We maken een startnotitie (plan van aanpak). Hierin staat het participatieproces om te komen tot de Transitievisie Warmte. We benoemen op welke manier we bewoners en gebouwde eigenaren willen betrekken in het proces.

Wijkaanpak

Door wijken en dorpen in te gaan op basis van openbare data, faciliteren en stimuleren we huiseigenaren om de woning te verduurzamen. In samenwerking met het Duurzaam Bouwloket organiseren we informatiebijeenkomsten en collectieve inkoopacties. Daarnaast leiden we energiecoaches op die in wijken en dorpen helpen bij verduurzaming. In de advisering en ondersteuning van inwoners en bedrijven in Hollands Kroon werken we samen met het Duurzaam Bouwloket⁴, dit is ons energieloket voor de gebouwde omgeving.

Duurzaam eigen vastgoed

Het verduurzamen van ons eigen vastgoed is een verplichting die gesteld wordt door de Rijksoverheid. Als gemeente hebben we een voorbeeldfunctie als het gaat om duurzaamheid, dit staat ook in onze omgevingsvisie. Om ons eigen vastgoed te verduurzamen zijn er verschillende investeringen mogelijk. Deze staan uitgelegd in een Energy Efficiency Audit. Dit geeft inzichtelijk wat het huidige verbruik van een gebouw is, en waar er ingrepen gedaan kunnen worden, om het gebouw energieneutraal te krijgen. Dit is een kernproject van het programma Duurzaamheid. We nemen hier een regulerende rol.

⁴ www.duurzaambouwloket.nl.

Sectortafel Elektriciteit

Regionale Energiestrategie

De RES is een instrument om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. Daarnaast is het een manier om samenwerking tussen regionale partijen te organiseren en voorbereidingen te treffen voor concrete projecten die volgen uit de RES. Onze rol als gemeente is regisserend, wij treden op als verbinder tussen verschillende partijen en coördineren belangen.

Hollands Kroon zit in de RES Noord-Holland Noord met 17 andere gemeenten, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provincie Noord-Holland. Per deelregio wordt er invulling gegeven aan de opgave om 35TWh op land op te wekken in 2030. De bedoeling is dat er in maart 2021 een gedragen bod naar het landelijk programma RES gaat. Het uitgebreide proces is te vinden op www.energieregionhn.nl. De RES is een kernproject, en heeft twee projectleiders op niveau Noord-Holland Noord.

Energie infrastructuur

Om de energietransitie een succes te maken, zijn alle partijen nodig. TenneT en Liander werken hard aan de energie-infrastructuur in de Kop. Begin 2019 is een groot verdeelstation gebouwd in Middenmeer. Daarnaast worden verschillende netwerken uitgebreid. Als gemeente houden we nauw contact met Liander om te inventariseren waar de vraag naar uitbreiding zit.

Op de langere termijn ontstaan volgens een studie van onderzoeksbureau CE Delft wel knelpunten⁵. Voor een belangrijk deel gaat het dan over het elektriciteitsnet als geheel. Het gaat dan juist over de verbindingen naar en de capaciteit van de verdeelstations in Oterleek (gemeente Alkmaar) en Westwoud (gemeente Drechterland).

De langere termijn heeft onze bestuurlijke aandacht. We zien bijvoorbeeld kansen voor waterstof. Hollands Kroon kan een rol spelen in de waterstofeconomie. Middels het Programma Waterstof⁶ zetten we in de regio Holland boven Amsterdam vol in op de kansen die waterstof biedt, op land én op zee. Door het benutten van de aanwezige infrastructuur van gas- en olieleidingen, onze ervaringen en kennis met het opwekken, verwerken, opslaan en vervoeren van energie.

Zonneweg A7

In samenwerking met Rijkswaterstaat, Provincie Noord-Holland en gemeente Medemblik werken we mee aan een pilot om braakliggende gronden rondom de A7 te benutten voor de opwek van zonne-energie. De knooppunten in de A7 zijn eigendom van Rijkswaterstaat. Omdat zij willen bijdragen aan de duurzame doelstellingen van gemeenten en het Rijk, bieden zij deze gronden aan als kans om zonne-energie op te wekken.

Zon op bedrijventerreinen

In Hollands Kroon wordt al 27% van de grote daken gebruikt om energie op te wekken door middel van zonne-energie. Omdat er nog veel kansen liggen, doen we samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord een ronde langs de bedrijventerreinen om mogelijke interesse te peilen naar zon op dak. Om het gebruik van grote daken voor zonne-energie te intensiveren, maken we gebruik van een dashboard. Dit dashboard maakt inzichtelijk waar nog kansen liggen, en is ontwikkeld door onderzoeksbureau OverMorgen.

⁵ <https://www.ce.nl/publicaties/2323/rapportage-systeemstudie-energie-infrastructuur-noord-holland-2020-2050>

⁶ <https://regiohollandbovenamsterdam.nl/energietransitie>

Zon op agrarisch dak

In samenwerking met Liander en LTO geven we aan wat de mogelijkheden zijn met zon op daken van agrarische ondernemers. Door middel van een capaciteitsscan van Liander, kijken we samen met LTO waar nog ruimte is voor opwek. Door dit eerst te onderzoeken maken we gebruik van de vele daken die Hollands Kroon rijk is, en leveren we in eerste instantie geen waardevolle landbouwgrond in voor de energietransitie.

Verlichting

We gaan de energievraag voor verlichting van gebouwen en in de openbare ruimte verminderen. Daarom vervangen we de oude armaturen voor energiezuinige (led)armaturen. We hebben de doelstelling om in 2030 100% van de verlichting uit LED of een duurzame vervanger daarvan te laten bestaan.

Sectortafel Mobiliteit

Provincie Noord-Holland werkt samen met gemeenten aan een Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP). De maatregelen uit dit programma zijn primair gericht op CO2-reductie, maar tegelijk in bredere zin gericht op schonere, slimmere en andere mobiliteit. Het gaat ook over bereikbaarheid, duurzaamheid, leefkwaliteit en gezondheid. Vanuit de Noordkop zijn we op het RMP aangehaakt. Het RMP wordt uiteindelijk in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) eind 2020 vastgesteld. Daarnaast is bereikbaarheid een van de zes aandachtsgebieden in het Regionaal Ambitiedocument. Naast een goede bereikbaarheid streven we met het bereikbaarheidsprogramma ook duurzaamheid na. Een mooi voorbeeld zijn de mobipunten.

Eigen wagenpark

Een eis vanuit de Rijksoverheid is dat ons wagenpark in 2030 niet meer rijdt op fossiele brandstoffen. Daarom houden we in onze aanbestedingen rekening met de toekomst. Zo kijken we naast elektrische oplossingen naar nieuwe ontwikkelingen zoals waterstof. Verder onderzoeken we de mogelijkheden voor samenwerking in de Noordkop.

Laadpalen

Via het platform van [Metropool Regio Amsterdam-Elektrisch](#) (MRA-E) wordt de plaatsing van openbare laadpalen verzorgd. Via dit platform stimuleren wij inwoners om elektrisch te rijden.

Sectortafel Landbouw

Hollands Kroon is een landbouwgemeente bij uitstek. Ook de landbouw levert een bijdrage aan het terugdringen van CO2-uitstoot. Zo investeert de glastuinbouw al in duurzame energiebronnen en energiebesparing. Een mooi voorbeeld is de geothermie van Energie Combinatie Wieringenmeer (ECW). GreenPort Noord Holland Noord werkt aan de doorontwikkeling van de agribusiness tot een duurzame sector en de positionering van Noord-Holland Noord als 'Verstuin van Noordwest Europa'. Gemeente Hollands Kroon is een van de partners van GreenPort Noord Holland Noord.

We kunnen veel leren van andere (plattelands)gemeenten op het gebied van energie. Daarom nemen we deel aan de werkgroep Energietransitie van de P10. Dit is een samenwerking van plattelandsgemeenten in Nederland.

Sectortafel Industrie

Het klimaatakkoord richt zich op de vijf grote industrieclusters in Groningen, Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland en Limburg. Hollands Kroon kent eigenlijk geen zware industrie, maar wel een aantal grote verbruikers zoals datacenters. Deze bedrijven zijn gevestigd op het bedrijventerrein Agriport. ECW is de duurzame energieleverancier op dit bedrijventerrein. ECW werkt de komende jaren verder aan een betrouwbare duurzame energievoorziening met behulp van verschillende bronnen. In samenwerking met het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en ECW start de regio een onderzoek naar restwarmte.

3. Programmalijs: Klimaatbestendige gemeente

3.1 Maatschappelijke opgave

Voor Nederland kunnen de gevolgen van klimaatverandering veel schade opleveren. Dit uit zich bijvoorbeeld in langdurige droogte of hevige neerslag. Nederland ligt in een delta, voor een deel onder de zeespiegel en is dichtbevolkt. Daarom heeft Nederland de ambitie om in 2050 klimaatbestendig en water robuust ingericht te zijn. Deze ambitie is vastgelegd in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie⁷.

Hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen leveren elk op hun eigen wijze schade aan onze leefomgeving. Zo veroorzaakt hitte uitzettingsproblemen bij onze infrastructuur, maar raakt het ook de gezondheid van onze kwetsbare inwoners. Droogte zorgt voor een versnelde bodemdaling en problemen aan de waterkwaliteit- en kwantiteit. Wateroverlast raakt agrariërs, maar kan ook zorgen voor overlast op de wegen. De kans op overstromingen vanuit zee is klein, maar niet uit te sluiten. Omdat een groot deel van Hollands Kroon onder zeeniveau ligt, moeten we ook hier op kunnen anticiperen.

Het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk. In Hollands Kroon werken we samen aan de uitvoering van dit programma in de Noordkop regio. Partners zijn de gemeenten Den Helder, Schagen en Texel en de provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Er is een nieuwe visie nodig over hoe we omgaan met water, waterberging en verzilting. Ook is er een nieuwe visie nodig hoe we omgaan met wateropvang in onze dorpen, op onze bedrijventerreinen en in het buitengebied. Straks is het vanzelfsprekend dat we bij ruimtelijke inrichting van onze gemeente rekening houden met water. Daarvoor is een integrale aanpak nodig.

3.2 Ambitie en visie

In 2050 heeft gemeente Hollands Kroon een klimaatbestendige en water robuuste inrichting. Dat is onze stip op de horizon. Klimaatverandering mag slechts minimale invloed hebben op de leefbaarheid, gezondheid, welzijn en economie. Klimaatadaptatie draagt bij aan een veilige leef- en werkomgeving. We zijn beschermd tegen het water uit de zee en IJsselmeer. Verder hebben we minimale hinder van te veel of te weinig neerslag. Schade door wateroverlast willen we zoveel mogelijk voorkomen. Verder willen we watertekort en hittestress door droge en hete weersomstandigheden zo lang mogelijk voorkomen. Tot slot willen we dat klimaatadaptatie bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners.

Voor onze ambities is een actieve betrokkenheid van en bewustzijn bij onze inwoners, bedrijven en organisaties gewenst. Daarom vergroten we juist betrokkenheid en bewustzijn. Onze ambities krijgen verder vorm in het uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Noordkop.

3.3 Strategie

Landelijk is dit onderwerp geborgd in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Het doel is om de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en gevolgen van overstromingen te intensiveren. In Nederland werken we met de methodiek 'weten, willen, werken'. Onze werkwijze sluit hierop aan. Hollands Kroon werkt samen met hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, PWN, Den Helder, Schagen en Texel. Het proces van ruimtelijke adaptatie is vertaald naar 7 ambities. Die ambities zijn leidend voor onze inzet in de Kop.

⁷ <https://www.deltacommissaris.nl/deltaprogramma/gebieden-en-generieke-themas/ruimtelijke-adaptatie>

7 ambities

voor een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van Nederland

Klimaatadaptief handelen

We willen dat klimaatadaptatie een vanzelfsprekend onderdeel is van ons handelen. We gaan voor geen spijt maatregelen en klimaatadaptatie procesmatig verwerken in nieuw beleid en nieuwe projecten. Bij elke herinrichting en nieuwe openbare ruimte onderzoeken we vooraf of klimaat adaptieve maatregelen nodig zijn en passen we deze toe. Dat doen we in samenhang met biodiversiteit en duurzame energie.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Naast beleidsmatige ingrepen doen we een beroep op de samenleving. We betrekken inwoners en ondernemers. En willen hun bewustzijn vergroten. Juist deze doelgroepen kunnen een steentje bijdragen aan groenere bedrijventerreinen, straten en tuinen. Dit draagt naast waterberging ook bij aan de biodiversiteit van onze gemeente.

Gemeentelijk Rioleringsplan

In 2017 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018 – 2022 vastgesteld. In het GRP zijn in samenwerking met de regiogemeenten actuele thema's als klimaat en waterproblemen uitgewerkt. Op basis van de meest actuele kwaliteitsgegevens is in het GRP een strategisch investeringsprogramma opgenomen en is een kostendekkend riooltarief berekend. Rioolvervangingen in de periode 2018 – 2022 zijn opgenomen in de meerjarenplanning. Het GRP is straks integraal onderdeel van een uitvoerings- en investeringsagenda Klimaatadaptatie Noordkop. Daarmee levert het een belangrijke bijdrage voor onze ambitie om in 2050 een klimaatbestendige en water robuuste inrichting te hebben.

3.4 Doelstelling

In 2020 stellen we in de Kop een uitvoeringsagenda op. Die krijgt een vertaling naar de gemeente Hollands Kroon. Samen met onze partners formuleren we meetbare doelstellingen. Ook in het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan staan doelstellingen. Mogelijke doelstellingen zijn een aantal hectares waterberging toevoegen en het aanpakken van risicogebieden voor extreme neerslag.

3.5 Projecten en inspanningen

De landelijke en regionale aanpak richt zich op de 7 ambities uit het Deltaprogramma. We ondernemen de volgende stappen:

1. Kwetsbaarheid in beeld brengen

Regionaal hebben wij een stresstest⁸ uitgevoerd. In de stresstest zijn potentiële kwetsbaarheden voor de klimaatthema's in een gebied geïdentificeerd. Deze klimaatthema's zijn: wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. De test beschrijft welke effecten klimaatverandering in de toekomst kan hebben in een

⁸ <https://hknk.klimaatatlas.net/>

gebied. In het Deltaplan is afgesproken dat deze stresstest iedere zes jaar herhaald wordt. Kwetsbaarheden die in kaart zijn gebracht zijn bijvoorbeeld de verbindingswegen, bruggen en het spoor. Maar ook situaties zoals een watertekort of zoute kwel.

Voor de regio Kop van Noord-Holland is op basis van deze stresstest de regio verdeeld in drie scenario's: vitaal platteland, duurzame infrastructuur en leefbare kernen. Deze drie scenario's behelzen alle problematiek die klimaatverandering met zich mee brengt, en zullen ook centraal staan bij de volgende uit te voeren ambities volgens het Deltaplan.

2. Dialoog voeren en ontwikkelen strategie

Door middel van twee klimaatateliers is een eerste inzicht gekregen in de gemeenschappelijke opgaven en koppelkansen in de regio. In 2020 wordt gestart aan een risicodialoog met verschillende gebiedspartners. In deze risicodialoog gaan we regionaal in op bewustwording voor klimaatverandering, en bespreken we welke concrete maatregelen kwetsbaarheid in de regio kunnen verkleinen. Gebiedspartners op dit gebied zijn bijvoorbeeld ziekenhuizen, de Veiligheidsregio en LTO. In deze fase sluiten we ook aan bij ontwikkelde regionale initiatieven zoals De Kop Werkt! en provinciale programma's. Dit biedt de basis voor een regionale uitvoeringsagenda.

3. Uitvoeringsagenda opstellen

In 2020 stellen we een regionale uitvoeringsagenda op. Dit doen we samen met gebiedspartners. Deze regionale uitvoering vraagt nog om een lokale slag, daarom neemt in deze stap de gemeenteraad een besluit op basis van een advies van de Regionale Raadscommissie Noordkop. Voor de eerste uitvoeringsplannen wordt ook een investeringsagenda opgesteld.

4. Meekoppelkansen benutten

Veel van het onderwerp klimaatadaptatie hangt samen met andere (regionale) initiatieven. Bijvoorbeeld energietransitie of biodiversiteit. Juist op het snijvlak van opgaven liggen kansen, als de straat open gaat, kunnen we slimmer werken door kansen te koppelen. Voorbeeld: als de riolering vervangen wordt, kan ook de groenvoorziening aangepakt worden. Naast de koppelkansen bij de grote opgaven, liggen er ook kansen bij nieuwbouw, gebiedsontwikkeling en beheer en onderhoud.

5. Stimuleren en faciliteren

Het Nationale Deltaprogramma heeft een stimuleringsprogramma opgesteld. Het programma adviseert en deelt kennis en ervaring. We maken waar nodig van dit programma gebruik. In de uitvoeringsagenda geven we ook aan hoe we regionaal bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en inwoners stimuleren en faciliteren de regio's bij de uitvoering van de uitvoeringsplannen.

6. Reguleren en borgen

We willen klimaatadaptatie borgen in gemeentelijk beleid, plannen en projecten. Vanaf 2020 gaan we de uitkomsten gelijktrekken met onze omgevingsvisie en het GRP. En uiteindelijk willen we ruimtelijke adaptatie meenemen als criterium bij (nieuwe) projecten.

7. Handelen bij calamiteiten

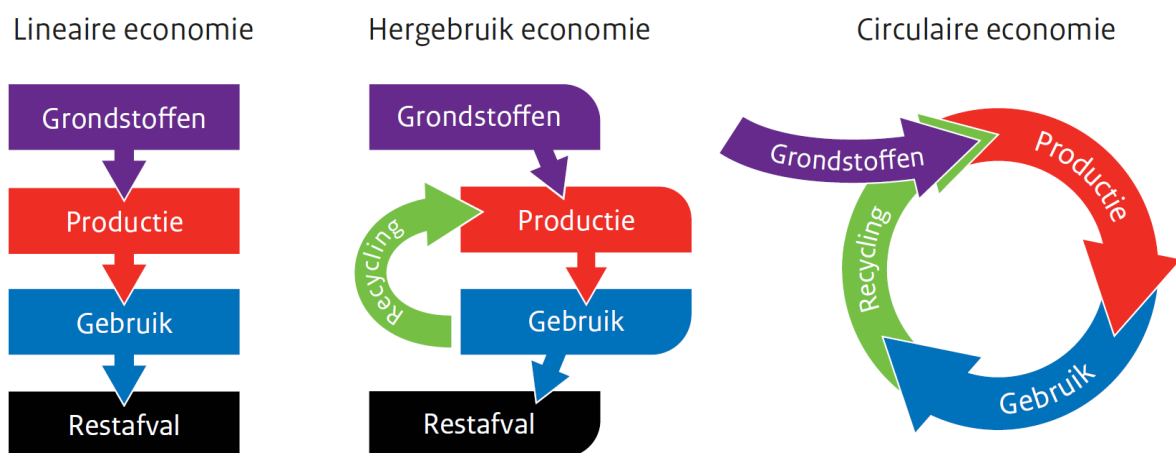
Extreme weersomstandigheden komen steeds vaker voor. Er is altijd een kans dat genomen maatregelen niet voldoende zijn. Daarom moeten we zo goed als mogelijk omgaan met calamiteiten. In het proces naar en bij het opstellen van de uitvoeringsagenda is dit onderwerp van gesprek met bijvoorbeeld de Veiligheidsregio. Dan gaat het ook over onze eigen rol.

4. Programmalijs: Circulaire gemeente

4.1 Maatschappelijke opgave

De afgelopen eeuw is de totale wereldbevolking 34 keer meer materialen gaan gebruiken⁹. De bevolkingsgroei zet de komende jaren door. De verwachting is dat de vraag naar grondstoffen alleen maar toeneemt. Dat zorgt voor een flinke belasting op het milieu, te veel afval en sommige grondstoffen zijn schaarser. Daarom is een andere omgang met grondstoffen en materialen nodig. Een economie die voorziet in behoeften zonder daarmee een voetafdruk op het milieu achter te laten. De circulaire economie biedt daarin een uitkomst.

Een circulaire economie is een economisch systeem waarin we producten en grondstoffen hergebruiken in plaats van vernietigen. We zijn gewend om producten aan het einde van de levensduur weg te gooien en te vernietigen. Dit noemen we de lineaire economie. Hiermee vernietigen we ook de materialen en grondstoffen waaruit het product is opgebouwd. In een circulair systeem gaan we efficiënt om met onze grondstoffen en is afval de grondstof van morgen.

Kansen

De transitie van een lineaire naar een circulaire economie biedt gemeente Hollands Kroon kansen. TNO¹⁰ schat in dat de transitie voor Nederland een economische groei van 50.000 banen en 7 miljard euro in 2050 kan betekenen. Door een circulaire manier van denken bieden we kansen aan nieuwe verdienmodellen, deelplatforms en waardeketens.

4.2 Ambitie en visie

De Rijksoverheid wil een volledig circulaire economie in 2050. Een tussendoel is om in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen zoals mineralen, fossiele brandstoffen en metalen met 50% te verlagen. De provincie Noord-Holland sluit zich aan bij de landelijke doelen. In Hollands Kroon gaan we ook voor een halvering van deze primaire grondstoffen in 2030. We stimuleren actief dat onze inwoners en ondernemers vaker circulair denken en handelen. Dat is voor een deel pionieren. Het afvalbeleid biedt aanknopingspunten om nog beter afval te scheiden. We richten ons op wezenlijke afval- en energiestromen in onze gemeente en regio. Daarnaast richten we ons bij het inkoopbeleid op de grondstofstromen in de eigen organisatie. Uiteindelijk is heel Hollands Kroon in 2050 circulair.

⁹ <https://www.resourcepanel.org/reports/decoupling-natural-resource-use-and-environmental-impacts-economic-growth>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/06/20/tno-rapport-kansen-voor-de-circulaire-economie-in-nederland>

4.3 Strategie

In onze strategie willen we focus aanbrengen. We willen aansluiten op de voor Hollands Kroon belangrijke thema's, gebieden en sectoren. Voorbeelden zijn landbouw, bouw, vastgoed¹¹, energie en Agriport. We richten ons op bewustwording, samenwerken en het goede voorbeeld geven. In de transitie naar een circulaire economie zijn er veel belanghebbenden. Een nieuwe manier van produceren vergt ook een nieuwe manier van denken.

Door in te zetten op bewustwording, informeren en stimuleren we ondernemers en inwoners om in te spelen op de circulaire kansen die de regio biedt. Maar we willen juist ook weten waar ondernemers en inwoners behoefte aan hebben. Op basis van een grondstoffenanalyse gaan we het gesprek aan. De verbinding die nodig is tussen de verschillende actoren in de grondstoffencyclus ontstaan alleen als de gemeente, kennisinstellingen en ondernemers daar gezamenlijk de schouders onder zetten.

In de regio bundelen we krachten door samen te werken met andere (overheids)instanties. Dat zijn bijvoorbeeld Provincie Noord-Holland, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Omgevingsdienst, bedrijvenverenigingen, Agriport en Greenport. Een circulaire economie gaat verder dan de gemeente grenzen, door een stimulerende rol aan te nemen verbinden we initiatiefnemers met de juiste partners.

We willen de circulaire economie in onze eigen organisatie verweven. Afval scheiden in onze kantoorgebouwen is de norm en hergebruik vanzelfsprekend. Daarnaast borgen we circulariteit in ons inkoopproces. In bijvoorbeeld de grond-, weg- en waterbouw nemen we circulariteit op in onze uitvraag. Door zelf circulair in te kopen als aanjager, sluiten we met ondernemers circulaire ketens.

4.4 Doelstelling

¹¹ [https://www.noord-](https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Circulaire_economie/Publicaties/Noord_Holland_Noord_Circulaire_econom)

[holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Circulaire_economie/Publicaties/Noord_Holland_Noord_Circulaire_econom](https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Circulaire_economie/Publicaties/Noord_Holland_Noord_Circulaire_econom)

4.5 Projecten en inspanningen

Circulair inkopen

We zetten als opdrachtgever vaak opdrachten in de markt. Dit houdt ook in dat wij in zekere zin zelf veranderingen kunnen aanjagen. We willen de markt uitdagen. Door zelf eisen te stellen in onze inkoop, stimuleren we de markt om na te denken over duurzame maatregelen. Dit kan in veel productgroepen, zoals bijvoorbeeld de grond, weg en waterbouw. We zijn al goed op weg als het gaat om openbaar duurzaam inkopen. Zo staan we bijvoorbeeld op de derde plek als duurzame publieke opdrachtgever in Nederland volgens een analyse van Bouwend Nederland. Daarnaast maken we gebruik van de milieukostenindicator (MKI). Dit is een indicator die bij aanbestedingen de milieu-impact van het product uitdrukt in euro's. Het weegt milieueffecten die ontstaan tijdens de levenscyclus van een product, en telt deze op tot één enkele score.

Circulair samenwerken

Een circulaire economie gaat verder dan gemeentegrenzen en onze rol is niet altijd even helder. Daarom is het noodzaak om de samenwerking op te zoeken. Regionaal kunnen we afvalstromen in kaart brengen en kansen benutten. Samenwerking geldt niet alleen voor ons, maar ook voor de ondernemers in de regio. We haken aan op de actieagenda Circulaire Economie van de provincie¹², en mobiliseren onze buurgemeenten om samen een slag te slaan.

Circulaire energie

In het regionale uitvoeringsprogramma van De Kop Werkt! is een onderzoek opgenomen naar het gebruik van reststromen op Agriport. Hier wordt onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld het gebruik van de restwarmte van datacenters en het kassengebied, en het hergebruiken van deze warmte.

Van afval naar grondstof

Om de stap richting een circulaire economie te maken, is het zaak de afval- en reststromen te verminderen en her te gebruiken. Voor het huishoudelijk afval hebben we een zorgplicht met HVC. Om het goede voorbeeld te geven, hebben we onze reststromen in de werklocaties MFA en Kroondomein in kaart gebracht, en scheiden we het afval. Samen met HVC richten we ons op de bewustwording bij onze inwoners, en de omgang met afval. Daarom zetten we in op afvalscheiding, en zorgen we voor bewustwording omtrent recycleren. In 2020 wordt geïnventariseerd of het voor Hollands Kroon interessant is om aan te sluiten bij het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG). Dit is een landelijk project om de omslag naar een circulaire economie te versnellen.

Onderzoek

Voor de gemeentelijke organisatie zetten we een grondstoffenstroomanalyse op. We onderzoeken daarmee of we onze circulaire ambities handen en voeten kunnen geven in de uitvraag naar onze bouw en sloop. Ook gaan we in gesprek met inwoners, bedrijven en organisaties over wat zij nodig hebben om circulair te handelen. Op basis van deze onderzoeken en gesprekken werken we een aantal kansrijke thema's uit in concrete projecten.

Leren

Circulaire economie is een relatief nieuw thema voor Hollands Kroon. We gaan de kennis in onze organisatie vergroten. We willen leren van anderen door waar mogelijk aan te sluiten bij Green Deals en deel te nemen aan regionale, provinciale en nationale netwerken.

¹² https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Circulaire_economie

5. Programmalijn: Groene gemeente (Deltaplan Biodiversiteit)

5.1 Maatschappelijke opgave

Het verlies van biodiversiteit is een van de belangrijkste wereldwijde opgaven van vandaag. Ook in Nederland loopt de biodiversiteit flink terug. Dat komt bijvoorbeeld door nieuwbouw, versnippering van leefgebieden en uitstoot van (schadelijke) stoffen.

De biodiversiteit van het gebied zegt iets over de aanwezigheid van planten, dieren en micro-organismen. Hoe hoger de biodiversiteit, hoe beter de leefomgeving voor mens en dier. Biodiversiteit voorziet in basisbehoeften als voeding, energie en beschutting. Daarnaast brengt een grote hoeveelheid biodiversiteit een afname van CO₂ met zich mee.

Het Compendium voor de Leefomgeving (CPL) brengt de biodiversiteit voor Nederland in kaart. Het is volgens deskundigen onmogelijk om de ontwikkeling van ongeveer 45.000 soorten in Nederland te volgen. Voor een trend in biodiversiteit is een selectie voldoende. Het CPL werkt met een set van indicatoren. Op nationaal en provinciaal niveau geven die inzicht. Voor de gemeente Hollands Kroon is er geen overzicht beschikbaar.

Volgens het CPL is de huidige toestand van soorten en ecosystemen in Nederland nog niet goed. Wel zijn er tekenen van herstel. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de Living Planet Index (LPI). Dit internationale instrument beschrijft de gemiddelde trend van alle soorten waarvan data beschikbaar zijn. Sinds 1990 is de Nederlandse LPI met 6% toegenomen. Dat komt vooral door een verbetering van de fauna in zoet water en moeras. In agrarische gebieden is juist sprake van afname. In bossen bleef de LPI ongeveer gelijk. De laatste tien jaar is de trend gelijk gebleven.

Provincie Noord-Holland werkt aan provinciale monitoring van natuur en biodiversiteit. De provincie constateert dat er nu onvoldoende gegevens zijn voor het agrarisch gebied. Daarom kan de provincie daarvoor geen LPI berekenen. Meer kennis is dus van belang. Dat is nodig om de transitie in de landbouw samen te laten gaan met het herstel van de biodiversiteit.

Kansen

Economie en ecologie sluiten elkaar niet uit, maar kunnen elkaar versterken. Door bijvoorbeeld een multifunctionele inzet van groen. Groen dat siert, leeft, werkt en meehelpt. De natuur kan een belangrijke factor spelen als het gaat om recreatie en toerisme, maar andersom kan deze sector ook bijdragen aan biodiversiteit. Denk hierbij aan het aanleggen van vlindertuinen, groendaken of een natuurlijke inrichting van een golfbaan.

Deltaplan biodiversiteit

Op 27 juni tijdens de behandeling van de kadernota 2020 heeft de raad een amendement aangenomen. Hierin krijgt het college de opdracht om eind Q1 2020 een 'Deltaplan Hollands Kroon voor biodiversiteit in Hollands Kroon' incl. beleidsmaatregelen aan de raad voor te leggen. In de beeldvormende vergadering van 19 maart 2019 zijn er verschillende voorstellen gedaan voor verbetering van de biodiversiteit.

Het college werkt aan het Deltaplan biodiversiteit. Dit is een van de projecten in dit programma. We gaan een deltaplan Biodiversiteit maken dat in maart 2020 klaar is voor besluitvorming door de raad. Na vaststelling door de gemeenteraad wordt het deltaplan integraal onderdeel van het programma Duurzaamheid.

5.2 Ambitie en visie

De omgevingsvisie is nu leidend voor onze ambitie. Wij voeren geen actief natuurbeleid. Binnen Hollands Kroon focussen wij ons op nieuwe natuur in het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en het onderhouden van bestaande natuur. Het beheer van de natuur is een opgave van de overheid, onze agrarische

ondernemers, particulieren en natuurverenigingen. We maken een onderscheid in vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur. Wij willen nieuw aan te leggen waterberging(en) combineren met natuurontwikkeling door locaties te kiezen in combinatie met het NNN. Zo versterken deze gebieden in hun natuurwaarde.

Een groot deel van de openbare ruimte wordt gekenmerkt door groen. Een groene leefomgeving draagt bij aan een prettig en gezond woon- en leefklimaat. Het zorgt voor vermindering van fijnstof, CO₂, wateroverlast en hittestress. Het speelt tevens een belangrijke rol als ontmoetingsplek en verbetert daarmee de sociale cohesie. Een gevarieerde groene omgeving kan bijdragen aan de verbetering van de biodiversiteit. Ook draagt een groene leefomgeving bij aan de economische waarde van een gebied doordat huizen en bedrijven in waarde stijgen, het een gunstiger vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven is en het recreanten aantrekt.

5.3 Strategie

Biodiversiteit is een onderdeel van het programma Duurzaamheid. In een Deltaplan Biodiversiteit zetten wij uiteen waar we op in gaan zetten en waarom wij dat doen. We kijken we naar de mogelijkheid voor samenwerking met andere gemeenten. Andere projecten die terugkomen zijn 'tiny forests', 'Hollands Kroon is een geregistreerde bijengemeente' en een bewustwordingscampagne. Daarnaast kijken we naar de mogelijkheden die we zelf hebben (bijvoorbeeld in ons maaibeleid).

De provincie Noord-Holland werkt momenteel aan een monitoring van natuur en biodiversiteit. Op basis van de monitor en onze eigen inzichten kunnen we inschatten wat er nodig is in welk gebied of landschap. Het bevorderen van biodiversiteit vraagt om maatwerk. Daarnaast hebben we op basis van de monitor en Natuur Netwerk Nederland ook zicht op onze natuurnetwerken en waar deze versterkt of zelfs gekoppeld kunnen worden. Onderzoek heeft aangetoond dat door het koppelen van natuurnetwerken dier- en plantsoorten zich sneller uitbreiden.

Op basis van dit plan kunnen we ook met belanghebbenden om tafel om in te zetten op slimme combinaties tussen bijvoorbeeld recreatie of de agrarische sector en biodiversiteit.

5.4 Doelstelling

5.5 Projecten en inspanningen

Deltaplan Biodiversiteit

We werken aan een Deltaplan Biodiversiteit. Hier worden randvoorwaarden en uitgangspunten benoemd. En wordt beleid ingericht om de biodiversiteit in Hollands Kroon een impuls te geven. De projecten en inspanningen hieronder zijn straks integraal onderdeel van het Deltaplan Biodiversiteit.

Gedragscode biodiversiteit

Overheden hebben de mogelijkheid gekregen om zelf regels op te stellen omtrent de bescherming van bepaalde (dier)soorten. Deze regels zijn vastgesteld in een Gedragscode Biodiversiteit Hollands Kroon. Deze gedragscode maakt het eenvoudiger om op een zorgvuldige manier om te gaan met de belangen van flora en fauna.

Op 31 januari 2019 heeft de raad ingestemd om de gedragscode ter goedkeuring aan te bieden aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. RVO.nl houdt de beoordeling aan. RVO werkt namelijk aan één gedragscode per sector. Dit biedt uniformiteit in werkwijze en daarmee duidelijkheid aan alle betrokken partijen. Als gemeente heb je vervolgens de mogelijkheid om naast de sector brede gedragscode met een gemeentelijke oplegger te werken. Met de Vereniging stadswerk werkt RVO aan een nieuwe gedragscode voor gemeenten. De verwachting is dat deze begin 2020 wordt afgerond.

Primaire groenstructuur

We zetten ons in voor een primaire groenstructuur in Hollands Kroon. Dit plan geeft uitvoering aan het behoud en versterking van het groen in onze gemeente. Deze structuur geldt zowel voor kernen als voor het buitengebied. Uitgangspunt is dat wij sturen op multifunctioneel groen. Groen dat siert, leeft, werkt en meehelpt. Daarnaast houden we vast aan onze huidige werkwijze, en planten we voor ieder nieuw geboren kind een boom.

Onderzoek maaibeleid

We onderzoeken of er in ons maaibeleid aandacht uit kan gaan naar biodiversiteit. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat er door op bepaalde plekken niet of minder te maaien, een stimulans plaatsvindt in de biodiversiteit.

6. Organisatie en monitoring

Binnen de gemeente Hollands Kroon ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van activiteiten, projecten en resultaten bij de zelfsturende teams. Dat geldt ook voor de verschillende onderdelen uit dit programma. De teams blijven verantwoordelijk voor eindresultaat, budgetten en de inzet.

Er zijn verschillende vormen voor een programmaorganisatie. De regievorm past het beste bij Hollands Kroon en dit programma. Met de regievorm kunnen we focussen op de doelen en de strategie. Zodat onze inspanningen direct bijdragen aan de gewenste effecten. Deze rol ligt bij een strategisch regisseur uit het team Omgevingsontwikkeling.

De strategisch regisseur:

- houdt zich bezig met de koers van het programma. De focus ligt op ambitie, strategie en doelen;
- bewaakt de voortgang;
- is verantwoordelijk voor het strategisch omgevingsmanagement;
- voert gesprekken over de inhoud met de betrokken teams;
- is in sommige gevallen ambtelijk opdrachtgever van projecten en activiteiten;
- zorgt voor de integraliteit in het programma Duurzaamheid en tussen de doelen uit het collegeprogramma.

Wethouder Meskers is bestuurlijk verantwoordelijk en bestuurlijk opdrachtgever van het totale programma Duurzaamheid. Hij bewaakt de samenhang, integraliteit en meerwaarde in het programma. Op de deelonderwerpen klimaatadaptatie en biodiversiteit ligt de bestuurlijke verantwoordelijkheid bij wethouder Groot. Drie keer per jaar is er een gezamenlijk PO over het programma Duurzaamheid.

Team Omgevingsontwikkeling is primair aanspreekpunt op programmaniveau voor het collegebestuur en legt ambtelijk verantwoording af aan een ambtelijk opdrachtgever DT. Op project- en activiteitsniveau zijn de verschillende teams aanspreekpunt en verantwoordelijk. Drie keer per jaar is er overleg tussen team Omgevingsontwikkeling en DT.

Stefan Louwerse (biodiversiteit), Pierre Kas (energietransitie), vacature (klimaatadaptatie en circulaire economie) en Fokke Postma vormen het kernteam van het programma. Vanuit het DT is directeur Franklin Wijga eerste aanspreekpunt en opdrachtgever. Het kernteam komt tweewekelijks bij elkaar. Daarnaast zijn er nog verschillende collega's betrokken in de uitvoering. Afstemming gebeurt in bilaterale overleggen. Drie keer per jaar komen alle medewerkers bij elkaar.

6.1 Monitoring en rapportage

Door monitoring kunnen we verantwoording afleggen over het programma Duurzaamheid en sturen we bij indien nodig. Onze KPI's en doelstellingen komen terug in de reguliere rapportages in de planning- en controlcyclus:

- Hebben we onze doelstellingen behaald, wat is de voortgang op de doelstelling?
- Hebben we onze resultaten gehaald?
- Zijn er nieuwe projecten en acties nodig of gaan we iets juist niet meer doen?

Daarnaast ontwikkelen we een uitgebreider instrument om cijfermatig en inhoudelijk inzicht te geven in de voortgang en het effect van inspanningen, projecten, instrumenten en activiteiten die daarvoor nodig zijn. Deze rapportage noemen we de 'De staat van duurzaamheid Hollands Kroon'. Daarbij maken we ook gebruik van instrumenten van derden. Voorbeelden zijn de monitoringsrapportage biodiversiteit van de provincie Noord-Holland, waarstaatjegemeente.nl en CBS-data.

Voor de besturing van het programma zijn er in principe 5 criteria. Dit zijn tempo, haalbaarheid, efficiëntie, flexibiliteit en doeltreffendheid. Juist de criteria tempo, haalbaarheid en doeltreffendheid zijn van toepassing op het programma Duurzaamheid.

De eerste is tempo. Een aantal activiteiten en projecten van het programma moeten op een bepaald moment zijn afgerond. Een voorbeeld is de Transitievisie Warmte en de daaruit voortvloeiende doelstellingen en planning. De tweede is haalbaarheid. We staan voor een flinke veranderopgave in Nederland en Hollands Kroon. Dat is een opgave van ons allemaal. Het is nodig dat alle betrokken blijven meewerken aan oplossingen voor de maatschappelijke vraagstukken in dit programma. De derde is doeltreffendheid. De middelen zijn niet onbeperkt. De kern van een programma is altijd de relatie tussen doelstelling en projecten/activiteiten. De keuze van onze inzet moet effectief bijdragen aan onze doelstellingen.

7. Communicatie

Voor dit programma stellen we een strategisch communicatieplan op. Communicatie speelt een belangrijke rol in het programma. Er komt veel op onze inwoners en ondernemers af. Alleen samen bereiken we de doelen. Daarom gaan we in dialoog met inwoners, bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties. We werken aan verbinding, draagvlak en gezamenlijke oplossingen voor de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit.

We willen het programma herkenbaar positioneren. Zodat duidelijk is dat we aan een duurzame toekomst van Hollands Kroon werken. Dat betekent een eenduidig verhaal over onze stappen op de horizon. Ook willen we duidelijk maken hoe het programma zich verhoudt tot het beleid en de koers van de gemeente Hollands Kroon. Daarbij hoort ook duidelijk inzicht in de samenhang tussen de deelprogramma's en/of projecten en activiteiten van het programma Duurzaamheid.

De inzet op communicatie moet bijdragen aan commitment bij bestuur en opdrachtgever, een actieve betrokkenheid (intern en extern) en inzicht geven in proces en tijdpad. Voor het programma en projecten brengen we de belangrijkste problemen in kaart. De communicatie-uitingen worden op elkaar afgestemd. Er is een communicatiekalender beschikbaar.

Daarnaast is communicatie een integraal onderdeel van projecten. Per project bepalen we participatie, communicatiedoelen, doelgroepen en strategie. Deze communicatie-inzet moet direct bijdragen aan de uitvoering/het proces en het projectresultaat. Ook vanuit het Rijk, de provincie Noord-Holland, RES Regio Noord-Holland Noord en de Noordkop is er communicatie en dialoog over duurzaamheid. We onderschrijven het nut daarvan en nemen deel en/of sluiten daarop aan.

Iedereen Doet Wat.

Deze campagne is opgezet vanuit de Rijksoverheid en richt zich op alle inwoners in Nederland. De campagne wordt via veel kanalen verspreid door heel Nederland. <https://www.iedereendoetwat.nl/>

Gasvrij Wonen

Samen met 16 gemeenten in de regio Noord-Holland Noord doen wij mee aan de campagne 'Gasvrij Wonen'. Dit is een samenwerkingsverband tussen de deelnemende gemeenten, Servicepunt Duurzame Energie, Duurzaam Bouwloket en de Omgevingsdienst. De Campagne wordt medegefinancierd door de provincie Noord-Holland. Doelgroep voor de campagne zijn de eigenaren van koopwoningen in de regio Noord-Holland Noord. De campagne loopt tot 2022.

Energieregio NHN

Dit is de campagne voor de Regionale Energiestrategie regio Noord-Holland Noord. De campagne richt zich op de ruimtelijke inpassing van grootschalige opwek van energie. Deze campagne is ingestoken om vragen omtrent de RES te beantwoorden, en updates te geven over de voortgang van het proces.

Duurzaam Bouwloket

Dit is het energieloket van Hollands Kroon. Hier kunnen inwoners van de gemeente terecht voor vragen omtrent isolatie, ventilatie en opwek van energie. Het Duurzaam Bouwloket geeft onafhankelijk advies en heeft inhoudelijke kennis over het verduurzamen van woningen. Zij maken hierbij ook gebruik van eigen communicatie kanalen.

Veilig Schoon Voldoende

Deze campagne van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier richt zich op klimaat adaptieve onderwerpen. Een onderdeel hiervan is bijvoorbeeld Overstroom Ik?, de bewustwording van overstromingen. Andere onderdelen zijn groene tuinen en waterzuivering.

8. Financiën

Het programma Duurzaamheid loopt in eerste instantie tot eind 2022. Ieder jaar maken we een jaarplan. De kosten van de activiteiten en projecten in 2020 zijn voor een groot deel bekend. Deze kosten en de benodigde extra capaciteit zijn gedekt door:

- Beschikbaar gestelde financiële middelen door de raad via de programmabegrotingen van 2019 en 2020.
- Subsidie van de provincie Noord-Holland en het Ministerie BZK.

In de december circulaire 2019 is voor het jaar 2020 een voorschot uitbetaald (€ 252.000) met betrekking tot decentralisatie-uitkeringen klimaatmiddelen Transitievisie Warmte, wijkaanpak en energieloketten. Bij de jaarstukken 2019 wordt voorgesteld deze gelden te storten in nieuw te vormen reserve energietransitie.

Financiën 2020		
Programmalijn 1 Klimaatneutrale gemeente		327.000
Programmalijn 2 Klimaatbestendige gemeente		47.000
Programmalijn 3 Circulaire gemeente		77.000
Programmalijn 4 Groene gemeente		p.m.
Monitoring en communicatie		30.000
	Totaal	481.000

In de loop van 2020 werken we nog een aantal projecten. Een voorbeeld is het project Transitievisie Warmte. Andere voorbeelden zijn de uitvoeringsagenda voor klimaatadaptatie en het Deltaplan Biodiversiteit. Dekking wordt eerst gezocht binnen de beschikbare financiële middelen. Mogelijke aanvullende financiële middelen leggen we aan de gemeenteraad voor via de beleidscyclus. Zo kan de gemeenteraad een integrale afweging maken over de inzet van beschikbare financiële middelen voor de gemeente Hollands Kroon.

9. Bijlagen

I. Begrippenlijst

Klimaatneutraal: er vindt geen CO₂-emissie plaats binnen de gemeente of regio. Ook de opgewekte energie van buiten de gemeente of regio is vrij van CO₂-emissies.

Energieneutraal: de gemeente of regio wekt op jaarbasis net zoveel energie op als dat het zelf nodig heeft.

Gebieds- en wijkgerichte aanpak: op maat gemaakt plan voor een gebied of wijk dat rekening houdt met factoren zoals demografie, ecologie en sociale cohesie.

Energiemix: de distributie van verschillende primaire bronnen van energie in een gebied.

Klimaatbestendig: een object of gebied inrichten zodat het bestendig is tegen het veranderende klimaat.

Water robuust: een object of gebied inrichten zodat het bestendig is tegen specifiek water gerelateerde problemen zoals overstroming, wateroverlast en droogte.

Risicogebied: een gebied met een te verwachten schadekans van een bepaalde orde van grootte veroorzaakt door de gevolgen van klimaatverandering.

Waardeketen: een keten van achtereenvolgende activiteiten waar bij elke activiteit waarde wordt toegevoegd aan een product. Als geheel heeft het product hierbij meer waarde dan elke afzonderlijke activiteit.

Deelplatform: een plek waar de ongebruikte capaciteit van een product of dienst wordt uitgewisseld tegen een bepaalde waarde.

Grondstofstroom-analyse: een inventarisatie van het huidige gebruik van grondstoffen op basis van input en output.

II. Projecten Programma Duurzaamheid 2020 – 2022

Programmalijn 1	Een klimaatneutrale gemeente
Doelstelling	Project/inspanning
We gaan over naar een duurzame warmtevoorziening	Transitievisie Warmte We stellen een Transitievisie Warmte op die vastgesteld wordt door de gemeenteraad. Hierbij gaan we uit van de leidraad van het RVO en staat participatie voorop.
	Duurzaam Bouwloket Dit is ons energieloket waar inwoners vragen kunnen stellen over verduurzaming van de woning
	Wijkaanpak In samenwerking met Duurzaam Bouwloket gaan we de wijken in voor isolatie en ventilatie.
	Duurzame Huizenroute Inwoners stellen hun huizen open als best-practice en gaan in gesprek met geïnteresseerden.
	Bijeenkomsten Isolatie/Ventilatie In samenwerking met het energieloket organiseren we bijeenkomsten in verschillende kernen.
	Campagne Aardagsvrij NHN Met 15 gemeenten in Noord-Holland Noord zetten we een campagne op voor aardagsvrij.
	Collectieve inkoopactie In samenwerking met het energieloket zetten we een collectieve inkoopactie op voor zonnepanelen.
	Regionale Energiestrategie

We wekken energie op. Hoeveel wordt bepaald in de RES.	Samen met belanghebbenden, inwoners en de gemeenteraad komen we tot een bod voor het landelijk programma RES. De gemeenteraad stelt dit vast.
	Energie infrastructuur We houden nauwe contacten met netwerkbeheerders, en bieden ruimte aan ontwikkelingen als waterstof.
	Zonneweg A7 In samenwerking met Rijkswaterstaat werken we aan een pilot om energie op te wekken op braakliggende gronden langs de A7.
	Zon op agrarische daken In samenwerking met Liander en LTO intensiveren we het gebruik van agrarische daken voor zonne-energie.
	Zon op bedrijventerreinen Op basis van een dashboard intensiveren we het opwekken van energie op daken van bedrijventerreinen.
Onze eigen bedrijfsvoering draagt bij aan CO2-reductie • 100% van ons wagenpark rijdt op groene energie • 50% van onze eigen gebouwen is energieneutraal in 2030	Duurzaam eigen vastgoed We verduurzamen ons eigen vastgoed op basis van EED's die we laten opstellen.
	Verlichting We verminderen de energievraag van onze (openbare)verlichting.
	Wagenpark Ons eigen wagenpark rijdt in 2030 niet meer op fossiele brandstoffen.
	Zon op maatschappelijk vastgoed We wekken energie op, op de daken van maatschappelijk vastgoed. Te beginnen bij scholen.
	Duurzame bronnen We kopen elektriciteit en gas duurzaam in waar mogelijk.
50% van de dorpen richt een energiecoöperatie op	Buurkracht We starten een pilot met Buurkracht om inwoners te mobiliseren omtrent de energietransitie. Indien positief verkennen we vervolgen met organisaties die kunnen ondersteunen in het oprichten van collectieve energievoorzieningen.
Innovatie	Waterstof We willen aansluiten bij het waterstofprogramma Noord Holland Noord. We verkennen hoe we daar vorm aan gaan geven.
Overig	Laadpalen We zijn aangesloten bij MRA-E en stellen beleid op voor de plaatsing van laadpalen.

Programmaliijn 2	Een klimaatbestendige gemeente
Doelstelling	Project/inspanning
We willen schade en andere gevolgen van wateroverlast voorkomen. ▪ Klimaatrobust handelen is in 2020 verankerd in ons beleid We willen watertekort en hittestress door weersomstandigheden voorkomen.	Kwetsbaarheid in beeld brengen Door middel van een stresstest brengen we de regio in beeld.
	Dialoog voeren We gaan in gesprek met (regionale) belanghebbenden en inventariseren waar verantwoordelijkheden liggen. Dit doen we door middel van een Dialoogfestival
	Uitvoeringsagenda opstellen We stellen een regionale uitvoeringsagenda op. Deze krijgt een vertaling naar lokaal beleid en wordt door de gemeenteraad vastgesteld.
	Kansen koppelen Er lopen veel projecten omtrent klimaat. We haken aan waar dit kan, en doen geen dubbel werk.
	Kennis delen We delen kennis regionaal en landelijk.
	Reguleren en borgen We borgen klimaatadaptatie in gemeentelijk beleid, plannen en projecten.
	Handelen bij calamiteiten

We vergroten het bewustzijn van inwoners en organisaties. Inwoners en ondernemers verhard eigen grond minder.	Bij calamiteiten handelen we met onze regionale partners zoals de veiligheidsregio.
	Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Samen met Schagen, Den Helder, Texel, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en PWN hebben we een GRP opgesteld. Hier staat tot 2022 in hoe wij ons watersysteem beheren en afvoeren.
	Dialogofestival Als onderdeel van het landelijk programma organiseren we een regionaal dialogofestival om bewustwording omtrent klimaat en ruimtelijke adaptatie te intensiveren.
	Kansen koppelen We combineren ruimtelijke adaptatie met andere communicatie omtrent duurzaamheid.
	Groene grond We stimuleren grondbezitters om te vergroenen.

Programmalijn 3	Circulaire gemeente
Doelstelling	Project/inspanning
We dragen bij aan een afname van 50% gebruik van primaire grondstoffen in 2030.	Circulair inkopen Als opdrachtgever kopen we duurzaam in. Dit blijft een pijler in ons beleid.
	Afval scheiden In samenwerking met HVC richten we ons tot inwoners in de omgang met afval door middel van een campagne en gerichte ophaalmomenten. Ook op onze werklocaties scheiden we afval (MFA en Kroondomein).
We willen meer grondstoffen en materialen hergebruiken en terugwinnen.	Reststromen benutten Vanuit de Kop Werkt! wordt onderzoek gedaan naar de reststromen uit Agriport. Er wordt onderzocht of deze reststromen bruikbaar zijn bij de verwarming van dorpen.
Regionaal bundelen we krachten. Kennis over de circulaire economie is in onze organisatie geborgd vanaf 2022.	Circulair samenwerken We nemen deel aan regionale werkgroepen op het gebied van circulaire economie en bundelen de krachten.
Vanaf 2030 kopen we circulair in en geven we in onze bedrijfsvoering het voorbeeld.	Circulair inkopen Als opdrachtgever kopen we duurzaam in. Dit blijft een pijler in ons beleid.

Programmalijn 4	Groene gemeente
Doelstelling	Project/inspanning
Van verlies naar herstel van biodiversiteit	Deltaplan Biodiversiteit We stellen een Deltaplan Biodiversiteit op, dit plan wordt vastgesteld door de gemeenteraad.
	Gedragscode Biodiversiteit We handelen volgens onze gedragscode om op een zorgvuldige manier om te gaan met de flora en fauna in Hollands Kroon.
	Primaire groenstructuur We sturen op groen dat siert, leeft, werkt en meehelpt.
	Nieuwe bomen Voor elk nieuwgeboren kind, planten we een boom.
	Onderzoek maaibeleid We onderzoeken of in ons maaibeleid aandacht uit kan gaan naar biodiversiteit.
	Impuls Natuurnetwerk We combineren nieuw aan te leggen waterberging(en) met natuurontwikkelingen.
	Ruimtelijke adaptatie We koppelen dit aan het uitvoeringsplan van klimaatadaptatie.
	Kansen koppelen We combineren ruimtelijke adaptatie met andere communicatie omtrent duurzaamheid.